

Տարեկան 10 թուրքի, վեց ամսով 6 թուրքի, երեք ամսով 3 թ. 50 կ. հատով 5 կոպեկ: Բաժանորդ գրվում են թիֆլիսում միայն խմբագրատանը:

Խմբագրություն հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция «Нор-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ցույնտարաթի իններեք ընդունվում են ամեն լեզուներով: Ցույնտարաթի իններեք ընդունվում են 2 կ., իսկ լեզուների համար՝ կրկնապատիկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քրոնիկոն. — Լուսերը: Հայ-կաթոլիկ համայնքը:

Քաղաքացիական. — Անդրաշ: Բողջարկ:

Խառն լուսեր:

Նոր-Կարո-ի հետադիմներ:

Յայտարարություններ:

ԲՐՈՆԻԿՈՆ

ԲՈՎԱՆԻՑ. — Թուրք պ. թաղիկի նախագահությունը որ գտնվում է քաղաքի հարավ-արևմտեան մասում, Բիբի — Հեյրաթ գիւղում, 98 սաթն խորությունով նախի խնայարդի աղբիւր է բացուել: Այս մի շարքից առել է, որ աղբիւրը անդադար հոսում է, այն էլ 32 սաթն խորությունում: Տեղիկի — մասնագետների ասելով, խորքանշիւր մի ժամում նախի խորություն է 30 հազար պուր, ուրեմն մի գիշեր-ցերեկում 720,000 պուր:

Յիշեալ նախագահը թէ է քաղաքից 2—3 վերստ հեռու է, բայց հարավ-արևմտեան ստատիկ քամիների խորհիւ քաղաքի շատ մաղաղներին, խանութներ, տներ, գրեթե նախիւ պակասում են, Լուսայարների ճեղմակիղները գրեթե փչացել են, քաղաքի մաքրամեքենայի մէջ մեծ արտունջ կայ: Հաւատացում են, որ նախի սփռուիլը մինչև անգամ Նորէլի գործարանն է հասել, որը 5—6 վերստ հեռու է նոյն հանքից: Կերտիկի պուղը արժէ 13—17 կոպեկ: Նախի պուղը 1/2—1 կոպ, այն էլ շատ քիստա: մաղուիլը թէ է գործարանի մէջ ձրի է, բայց դարձեալ տանող չկայ, ուստի որպէս անպէտք նիւթ, ածում են ծովը: Նախագործարանատէրերի գործերը աննախանձելի են, նամանաւանդ ստատիկ խնամք է պ. Նորէլի գործարանի և կանտորաների գործերը: պ. Նորէլը սկսել է իւր գործարանի ծախքերը պակասացնել, այսինքն թէ ծառայողների թիւը և թէ ծառայողների ռոճիկը քչացնել: Բայց շատերի կարծիքով այդ ճանապարհով նա չէ կարող հեռացնել այն տնտեր կառավարները, այն վտանգները, որոնք քաղաքում են նրա գործերին:

Քաղաքային խորհուրդը համաձայն վարչութեան զեկուցման, որպէս թող տալ կանանց հաւատարմատարներին մասնակցել ընտրողական ժողովների մէջ, եթէ միայն նրանք ունին քաղաքում անշարժ կալը և հաւատարմաթուղթը ներկայացնելու ժամանակ չեն ունենալ իրենց վերայ տան գնահատութեան վճարի ապահովներ:

1885 թ. զինուորական ծառայութեան մէջ ընդունում գնումներին ինչպէս հաղորդում է «Военно санитарное дѣло» լրագրին, 1440 հոգի էին միայն զբաղեալ, իսկ 4,589-ը անզբաղեալ էին: կամ թէ նորից զբաղեալ զինուորների տոկոսը 18.9 էր: Հետաքրքիրն այն է, որ 1884 թ. զինուորագրութիւնից երկուստ է, որ երկու տարի զբաղեալ

առաջ էլ զբաղեալների տոկոսը նոյնն էր:

ԲՈՎԱՆԻՑ. — Հիւսիսային և արևմտեան սարտակիլ քամիները մեծ վնասներ են պատճառում մեր նաւաւարներին: քանի առաջատուները խորհիւները կտրուելով անշարժացել են ծովի կատաղի ալիքներում փրկադիւր — Բուրդուայ, Համեան և այլ ծովերից: զիւրջարքում շատ նաւեր են վնասուած և ալը հանած: կատաղի քամիները դեռ շարունակվում են, վնասուած են և մի քանի շոգենաւեր:

Մի օրինակելի դէպքի մասին Օդեսայի լրագրիւնները հաղորդում են հետեւեալը: Սեպտեմբերի 5-ին, կէս օրուայ ժամին հնդկին, Չուրաշ կոչուած կալուածքում, որը պատկանում է հարուստ կալուածատէր պ. Օվինի Կերէյի 15 վերստ հեռու, երեք անյայտ չարագործներ փորձ փորձեցին յափըշտակելու կալուածատիրոջ երեխաների դատարարակչուհի գեղեցկուհի Վահլի անդրիպուհուհու: Այն ժամանակ, երբ դատարարակչուհին զբոսնում էր պ. Օվինի կալուածքները շրջալայքում, նրան մօտեցաւ երկու ձի ընծա մի կառք: Մի ակնթարթում կառքից զուրս եկան երեք հոգի, ըսնեցին անգլիացուհու, փակեցին բերանը և շտապով հեռացան: Պ. Օվինի երեխաները շփոթւած, վազեցին տուն և պատմեցին դէպքի եղելութիւնը: Մի վայրկեանի մէջ ծառաները ձիաւորներու և ընկան յափշտակողներին յետեւ: Չարագործները տեսնելով ձիաւորներին, ձգեցին ճանապարհի վերայ դատարարակչուհուն, որը արդէն ուշացնաց էր եղել: Մինչև նրան ուշքի բերելը, մինչև հարց ու փորձ անելը, չարագործները արդէն անյայտացան: Ձիաւորները կանգ առան, դարձեալ ընկան չարագործների յետեւ: Գործողաբար, ճանապարհին նրանք մի կառքի հանդիպեցին, որը շատ նման էր չարագործների կառքին: Նրա մէջ նստած էին երեք հոգի, այն է՝ դատարանական քննիչ պ. Պին և երկու թափարներ, որոնք գնում էին գիւղը կատարողական թիւրթի զօրութեամբ, տեղադրելու մի ինչ կալուած: Ձիաւորները նրանց աւաղանների տեղ ընդունելով՝ կալուածատերին և տարան պ. Օվինի կալուածք, իսկ այնտեղից Կերէյի տնտիկանուհուն, ուր և պարզուեցաւ բանի էությունը և սխալը: Կեղեցիկուհի-դատարարակչուհին միայն վախեցել էր, ուրիշ ոչինչ չէր պատահել:

Թիֆլիսում լուր է տարածուել ինչպէս հաղորդում են տեղական լրագրիւնները, որ կովկասեան զինվորից մինի հրամանատարը կը նշանակուի Պետերբուրգից մի բարձրաստիճան անձն, Հրամանատարի ընտրութեան տեղին կը լինի Թիֆլիսը, որի համար քաղաքի կենդրոնում տեղ են որոնում նոր չինուկիւն անեւու:

Բաթումից «Խա» լրագրին հաղորդում են, թէ մօտ օրերում Կասպեան և Սև ծովի նախագործութեան ընկերութեան կառավարութիւնը (Ռոտշիլդ) կը սկսի իւր գործերը: Ընկերութեան վերապետները՝ Օրբելեանի և

Լիւստով իշխանները արդէն եկել են Բաթում: Իսկ երրորդ վերապետուհ պ. Լիւստով բացակայութեան պատճառով նրա պաշտօնը ժամանակաւորապէս կը կատարէ նրա կանդիդատ պ. Վան-Յիւրը:

ԲՈՎԱՆԻՑ. — Քանի որ է, որ անդհապատ անձրեւում է, բաւականին ցուրտ է, կատարեալ աշուն է: հայահարտիւները էփան են: վաղուց է, որ գիւղացիք զաւառում ցանում են: Հաս խոնարհութիւնից խաղողները սկսել են կտնել: այգեպանները անձրեւից զգոհ են: (Բայց ցանկապարհները) տարալիւրիկ հիւսիսարեւմտեան տակաւին չեն նըշմարվում: այժմ փողոցները համեմատելով անցակիճեւ տարբեր են, զի ներապահ քաջ Գալտի ապերի չնորոշ շուկայում գողութիւններ խաղաւ չկան, սպանութեան դէպքեր քիչ են:

Մեր ծխական-եկեղ. դպրոցներում արդէն դասերն աւանդում են: Չարմանալի է, մէկին տեսող են նշանակում այն ուսուցիչ զլիւին, որը համ բաղմամայ փորձերով և համ իւր վարչական ընդունակութեամբ անհամեմատ բարձր է իւր վերայ իշխողից:

Հետով կը քննուի բժշկական կանոնագրութեան յօդուածները, որի ժամանակ փոփոխութեան կենթարկուին բժիշկների վարձատրութեան և նրանց հիւանդի մօտ չներկայանալու պատասխանատուութեան վերաբերեալ օրէնքի յօդուածները:

ԿԱԶՈՒՄԱՆԻՑ. — Սեպ. 7-ին կազմուեցաւ թեմի առաջնորդի նախագահութեամբ հայոց ընդհանուր ժողովի որ ընտրեց իւր կողմից տասն և երկու ներկայացուցիչներ, որպէս զի ապագայում կազմուելիք ընդհանուր ժողովի պաշտօնը զիւրանայ: Երկրորդ ընդհանուր ժողովը տեղոյս երկուսու ուսումնարանաց հոգաբարձուներ թիւը որոշեց, որ լինի հինգ և յանձնեց վերոյիշեալ տասն և երկու ներկայացուցիչաց ընտրել հոգաբարձութեան Երրորդ որոշեց առ այժմ բանալ միջոցներ երկուսու ուսումնարանների և դպրոցների նիւթական միջոցները ապահովացնելու գործը յանձնեց պ. պ. ներկայացուցիչներին:

Նոյն օրը ճաշից յետոյ կայացաւ ներկայացուցչաց ժողով, որ ընտրեց հինգ հոգաբարձուներ:

Ամսոյ 9-ին հոգաբարձական ժողովը կրկին սրբազանի նախագահութեամբ, իւր առաջին նիստում որոշեց, որ երկուսու դպրոցի տարեկան ծախքի հաշուէկիւղը լինի ոչ պակաս 1200 թուրքուց և որովհետեւ առայժմ ուսումնարանի կալուածներից ունին միայն 200 թուրքի հաստատուն աղբիւր, իսկ միջին հաշուով ուսանողների թաւանները կը գոյանայ 300 թուրքի, ուստի մնացած 700 թուրքին լրացնելու համար ժողովուրդը օրինաւորաբար բաժանորդագրութեամբ խոտացաւ երեք տարի շարունակ վճարել այդ:

Ուսուցիչները արդէն վարձուած են բացի ուսաց ընդուր և թուրաւութեան ուսուցիչներից, որոնք կուհենան շարաթական 24-28 դաս: Ուսումնարանների մէջ մի փոքր նորոգութիւններ են լինում, այնպէս որ, այս ամենը բոլորովին պատրաստ կը լինի

մինչև սեպտեմբերի վերջը և երկուսու դպրոցներում դասաւանդուելու հաստատապէս կսկսուի հոկտեմբերի մէկից:

ՇԱՄԱԽՈՒՑ. — Հաստատ աղբիւրից լուր ենք, որ Շամախու տղայոց դպրոցում կանոնաւոր դասաւանդութիւնը սկսուած լինելով, օրիորդաց նորահասաց դպրոցում ևս չուով դասերը կսկսուին: Ուսուցիչները և հոգաբարձուները եւանդով են գործում: քա հաղուաղիւտ երեւոյթ է:

ԽՈՐ-ՎԻՐԱՊԵՏ. — Նոր-Կարո-ի 145 համարում Խոր-Վիրապից գրուած նամակի մէջ գրուած էր Ռոստոմ բէգ, ուղիղն է գեներալ Ռոստոմ բէգ:

Կովկասեան գեղատնտեսական ընկերութեան վարչութիւնը խնդրում է մեզ յայտնել, որ ընկերութեան հերթակալ ընդհանուր ժողովը կը գումարուի ուրախ, երեկոյեան 7 1/2 ժամին, սեպ. 26 ին:

Քննութեան աւարական են. 1) ընկեր. ընթացիկ գործերը: 2) պ. Ա. Որոտիանեանի զեկուցումը Նուրիի և Կարապաղի մետաքսագործութեան մասին:

Կարող են ժողովին ներկայ գտնուել և ոչ անդամները:

ՎԻՐԱՊԵՏԻՑ. — Նոր-Կարո-ի № 159-ում «Թղթակցութիւններ»-ի բաժնում, Բազումից գրուած նամակի տակ տը պուղ է «Աւեր, Նազար» պէտք է լինի «Աւեր, Նազար»:

Իսկ № 160-ում 3-րդ երեսի 5-րդ տխնակի հեռագրի վերջի վանկը «Եր» -ի տեղ պէտք է լինի «Բո»:

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՒԼԻԿ ՀԱՄԱՅՆՈՒԹՅԱՆ Ա.

Աղբիւրկաւոր և նոր նուաճած երկրների հայ-կաթոլիկների թիւը — չորսուր կառավարութիւնները — Կերտ, Յովհաննէս Եպիսկոպոս, Զաքարիան հրաւիրակներ:

Յայտն է, որ Աղբիւր-Կովկասում և Կովկասեան երկրներում ընկուում են նաև հայ-կաթոլիկներ, որոնք դադարեցնել են մեծ մասամբ Թրքա-Հայաստանից: Կրանք ընկուում են զըլ-խաւորապէս Ախալցխայի, Ախալքալաքի, Լոռուայ և Ալեքսանդրապոլի վիճակներում: Կրանք թիւն է 30,500, հոգի: *)

Յայտն է, նոյնպէս որ նոր նուաճած երկրներում, այն է՝ Արդուինի, Արդանուհի, Բաթումի, Կարսի վիճակներում կան նոյնպէս հայ կաթոլիկներ: Այդ համայնքի թիւն է մօտ 12,678 հոգի: Կրանք ունին իրենց առանձին հոգևոր կառավարութիւնը և թեմական եպիսկոպոս: Այժման թեմ. եպ. գեր. Յ. Զաքարիան է, որ բնակվում է Արդուին քաղաքում:

Աղբիւր-Կովկասի հայ-կաթ. չուներ իրենց թեմ. եպ., այլ ժամանակաւորապէս ենթարկուած են Սարատովի լատին եպ. իրաւասութեանը:

*) Թէ և Սարատովի լատին եպիսկոպոս մոնսիյոր Յրանց Յոտտմանը իւր ներկայ թիւի պաշտօնական օրացոյցում հայ-կաթ. թիւը նշանակել է 22,774 հոգի, սակայն դա սխալ է, որովհետեւ այդ տեղ չէ յիշուած Վրթի թիֆլիսի, Կարապաղ-Բաղարի, Թեոդոսիայի և այլ տեղերի հայ-կաթ. նրանց «լատինացած» համարները:

տին եպ. իրաւասութեանը, Յայտն է, նոյնպէս որ Սարատովի եպիս. անդադար աշխատում է խելու հայ-կաթ. ձեռքից իրենց դարեր հայ հայրերից մնացած միակ սովորութիւններն ու առանձնանորհութիւնները և ներմուծել լատինականութիւն:

Վերջապէս յայտն է և այն՝ որ հայ-կաթ. հողերականների մէջ ևս կան այնպիսի բարեխիղճ անձինք, որոնք ուղղակի գործիք են դառնում լատինների ձեռքում:

Այս ամենի մասին մանրամասնաբար խօսելը թողնելով մի պատեհ անգամ — այս անգամ պարտք են համարում մի երկու խօսք ասել այն խնդրի մասին, որ այս րոպէիս զբաղեցնում է հայ-կաթ. համայնքին:

Ինչպէս վերեն ասացինք, Արդուինի և Կարսի հայ-կաթ. ունին իրենց հոգ. կառավ. անկախ լատին եպիսկոպոսից: Վերջին օրերում Արդուինի թեմական եպիսկոպոս գեր. Յ. Զաքարիան իւր հովուական թղթով յայտնում է հօտին, որ ինքը ստիպուած է հրաժարական տալու և թեմը պէտք է «առժամանակայ» ենթարկուի Սարատովի թեմի իրաւասութեանը:

Այս լուրը կայծակի արագութեամբ տարածվում է հայ-կաթ. թեմում պատճառելով մտատանջութիւն և ցաւ:

Այս ցաւալի է որ մի հօտ գրկվում է իւր հովուից և յանձնվում է օտարի հսկողութեանը, օտարի խնամակալութեանը:

Որպէս մի անգամ յիշեալ եկեղեցու, պարտք են համարում մի երկու խօսք ասելու այս խնդրի վերաբերութեամբ: աչքի առաջ ունենալով, որ այս լուրից ինչ է կախուած մեր հայ-կաթ. համայնքի բարոյական յառաջդիմութիւնը:

Որովհետեւ հայ-կաթ. համայնքը այս րոպէիս մեծ մասամբ ստորադրուած է լատին եպ. իրաւասութեանը, այդ պատճառով պէտք է մի հայեացք ձգել և տեսնել, թէ ինչ պատճառով և ինչ հարկից ստիպուած հայ-կաթ. համայնքը իր քաղաքային արագութեամբ տարեւորել է իրաւունքը և յանձնուեցաւ օտարի իրաւասութեանը:

Բ. Կաթոլիկան հայ-կաթոլիկներ — Ներանց առաջնորդը. — Գոմինիկեան միաբաններ. — Եղորտ կրօնաւորներ. — Ժամանակաւոր կառավարութիւն. — Գեղարկութիւն. — Գողով. — Հոգևոր կառավարութիւն:

1829 թ. պատահած գաղթականութեան հետ Թրքա-Հայաստանից եկան նաև հայ-կաթոլիկներ: Այդ գաղթականութիւնը բաղկանում էր Ախալքալաքի, Կարսի և Երզրումի վիլայէթներից: Կաթոլիկան հայ-կաթ. իրենց առաջնորդ ունէին գեր. Պօղոս Շախուկեանը:

Կաթոլիկանները զետեղուեցան Ախալցխայի, Ախալքալաքի, Լոռուայ և Ալեքսանդրապոլի վիճակներում: Կառավարութիւնը բարեհաճեց գեր. Շախուկեանին նշանակել կառավարիչ հայ-կաթոլիկ համայնքին:

Այդ ժամանակ Հռոմից Կովկաս եկած էին Գոմինիկեան աստուծ միաբանները: Նրանց պրոպագանդան (հաւատոյ տարածման ժողով) ուղարկել էր «տարբերութեան» պաշտօնով, որպէս զի «հեթանոսների դարձին աշխատեն», այսինքն ամբողջ օրսան:

Այդ միաբանները ս. Աթոռից ստանում էին նշանաւոր դուստր փողը նրանց պէտք էր «բարի գործը» առաջ տանելու համար: Նրանց դասակարգը յայտնի է իւր հնարագիտութիւններով և ժիւր քարոզութեամբ, եւ այդ կրօնական դիմակով նրանք շրջում էին տնից տուն, գիւղից գիւղ, և ամեն տեղ քարոզում էին «հոգեւոր փրկութեան ճանապարհը» Նրանք չէին նաեւ եկեղեցիներ անոր հաւատացեալներին համար: *)

1836 թ. Թիֆլիսի եղուիտներին նախագահ պատեր փրկւայն գրաւոր կերպով յայտնեց չուովմի Գրիգոր XVI պապին, թէ Թիֆլիսի Գորիսի Գուլթայիսի և այլ տեղերի հայ-կաթ. ժողովուրդը ինքնայոթար կամօք ցանկանում է թողնել հայոց արարողութիւնը և ընդունել «լատինական դպրութիւնը»: Պապը լսելով իսկոյն հրամայում է թէ՛ եթէ ցանկանում են, թող ընդունեն:

Պատեր փրկւայն ժողովրդին այնպէս չէ յայտնել, որպէս գրուած էր պապի հրամանը, այլ նա յայտնում է, թէ «սպապի հրամանն է թողնել կէս մոլորեալ սովորութիւնը, (հայոց լեզուով արարողութիւնը) և ընդունել շափէ լեզուն, և ով որ սրա դէմ է, նզովուած և քանադուած է սրբազան պապից»:

Ժողովուրդը, որ գիտէր յարգել և հնազանդութիւն ցոյց տալ ս. պապի հրամաններին, սկզբից թէն ընդդիմացաւ, բայց չունենալով պարտաճանաչ եկեղեցականներ, քայլ առ քայլ մոռացաւ իւր հայրենեայ պաշտելի արարողութիւնը և յետեւեց եղուիտների կարգին և արարողութեանը:

Այս խորամանկութիւնը յաջող և նպատակաւոր միջոց լինելով, Շիրակի եղուիտները զլիարար պատեր ժողն-Գամիւնն ևս ուղեց նոյն խաղը խաղալ Շիրակի հայ-կաթ. գլխին: Բայց բարեբաղդաբար հայ կաթ. եկեղեցականները մէջ այդ ժամանակ կային և, խիբմիւս, և, խալիկ և, Պողոսի պէս պարտաճանաչ և գործունեայ եկեղեցականներ, որոնք որպէս ճշմարիտ հայեր, ինամբ էին տանում իրենց հօտին: Այսպէսով նրանց եղուիտական մեղքնայադործութիւններին և թաւարկութիւններին:

(Կը շարունակուի)

*) Եղուիտների բնակութիւնը կովկասեան երկրներում շատ հին է: Նըբանք դեռ վրաց իշխանութեան ժամանակ (1393 թ.) Թիֆլիսում առնէին իրենց «նախագահ» աթոռը: Նրանց գործունէութիւնը ընդարձակեցաւ մասնաւոր այն ժամանակ, երբ հազարաւոր հայեր Թիւրքիայից և Պարսկաշայտաւանից գաղթեցին դէպի կովկասեան երկրները, եղուիտների առաջ բացուեցաւ գործելու ընդարձակ ստպարէզ: Ս. Աթոռը նրանց ուղարկեց նպատակ հետ նաեւ զօմիւրեան աստուած կրօնաւորները, որոնց ժողովուրդը անուանում էր «թէլի քէնտիլի» այսինքն «մէջքը թուկ»: Եւ իրօք այդ կրօնաւորները իրենց մազեկէն հաղուստի վերայ թողից գոսի էին կապում, որից քաշ էր ընկած երկար «որդաբը»: Եղուիտները իրենց յատուկ ճարտիկութեամբ արդէն շատ «գործ» կատարած էին: Նրանք դուցէ, անհամեմատ շատ մեծ հունձ անէին, ինքէ մնային կովկասում, բայց բարեբաղդաբար Նիկողայոս I կայսեր հրամանի համաձայն, նրանք արտորուեցան ոչ միայն կովկասից, այլ և ամբողջ Խուսիայից:

Շ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆՎԻՍԱ: Սեպտեմբերի 13-ին կայացած պատգամաւորների ժողովին նիստում լորդ Չերչիլը յայտնեց, թէ շատ կարեւոր կը լինէր հանդիսւոր

կերպով տօնել Վիկտորիա թագուհու զահակաւութեան 30-ամեայ տարեգարծը: Որ կը լրանայ առաջիկայ տարւումը, Բայց ճարտասանի կարծիքով այդ տօնախմբութիւնը աւելի նշանաւոր կը լինէր, եթէ նրան կազմէր ինքը ժողովուրդը: Սրանից յետոյ պարլամենտը փակուեցաւ մինչեւ հոկտեմբերի 11-ը հետեւեալ զահական ճառով:

«Միօրդներ և ջնտեղմեններ, ես բաղդաւոր եմ, որ կարող եմ ազատել ձեզ ձեր ծանր պարտականութիւններից: Իմ յարաբերութիւնները դէպի օտար պետութիւնները առաջուայ պէս բարեկամական են: Բաղդարական զօրախմբի մի մասի ապստամբութեան հետեանքը այն եղաւ, որ իշխան Ալէքսանդրը հրաժարուեցաւ զահից: Խնամակալութիւն է սահմանած, որ ներկայումս վարում է իշխանութեան գործերը և համաձայն Բերլինի դաշնագրութեան՝ պատրաստուում են նոր իշխան ընտրելու:

«Ի պատահաւս Բ. Գրան կողմից պետութիւններին արած հաղորդագրութեան, որոնք ստորագրել են յիշեալ զահնագրութիւնը, ես յայտնեցի, թէ Անգլիան էլ իւր կողմից չէ բռնել այնպիսի մի բան, որ կարող լինի փոխել զահնագրութեամբ ապահովուցած: Բաղարիայի դրութիւնը: Այս մտքով պատասխան տուին և ուրիշ պետութիւնները:

«Աղանակաւ սահմանադրելի գիծը, բացի մի քանի մղոնից, ամբողջ տարածութեան վերայ արդէն որոշուած է: Ի նկատի ունենալով ձմրան վերայ հասնելը, սահմանաչափ կօմիսիոն յետ կանչուեցաւ, բայց նրա հետագած տեղեկութիւնները բաւական են նրա համար, որ չնորհիւ բանակցութիւնների երկու տէրութիւնների մէջ, որոշուի և սահմանի դեռ ևս չչափած մասը:

«Պատգամաւորների ժողովը ջնտեղմեններ, չնորհակալ եմ ձեզանից այն դուժարի համար, որ որոշեցիք դուք տէրութեան կառավարութեան կարիքների համար:

«Միօրդներ և ջնտեղմեններ, ես հրամայեցի կօմիսիոն ուղարկել, որին յանձնուած է ընտրութիւն անել այն հանգամանքների մասին, որոնք արդեւ են լինում գործադրելու իրանդիայում հողեր ձեռք բերելու և նըբանց կապալով տալու վերաբերեալ օրէնքները: Ես մեծ հաճութեամբ կը հաստատեմ միշտ աճող շահերը, որոնցով մեր երկրի բնակիչները վերաբերվում են դէպի Հնդկաստանում և զաղթատիւններում բնակուող իրենց հայրենակիցների բարեկեցութիւնը և ես համոզուած եմ, որ ամեն կողմից սաստիկ ցանկանում են սերտ կապով միացնել միմեանց հետ կայսերութեան զանազան մասերը:

«Ես մայրաքաղաքի կառավարութեանը լիազօր իրաւունք տուի ընդհանուր շահերի հարցերը կատարելապէս ուսումնասիրելու համար: Երաբերութիւններ ունենալ զաղթատիւնների կառավարութիւնների հետ:

«Աղաչում եմ Ամենակարող Աստուծուն, որ իջնէ ձեռ վերայ Նրա օրհնութիւնը»:

✱ ԲՈՒՂԱՐԻԱ: «Мож. Вид.» լրագրին Բաղարիայից հաղորդում են հետեւեալը: «Գլխաւոր շտաբի կապիտան Բաղիօ Գալտիսկի, որը յեղափոխութեան պարագլուխներից մինն էր և որը կալանաւորեց Բատոններգեան պրինցին և ռուսական ճարտարապետական ակադեմիայի կապիտան Վաղովը, անյայտացել են»:

— Վեննայում Սօֆիայից լուր է ստացուել, որ Բաղարական արքունի

զանձարանում դրամական պակասութիւնը հետզհետէ սաստկանում է: Մառաշիները վաղուց է, ինչ ռոճիկ չեն ստանում և կառավարութիւնը ի նըկատի ունենալով այս հանգամանքը, կամենում է 40 միլիօն ֆրանկ փոխառութիւն անել:

— Պարիզեան լրագիրներին լօնդօնից հաղորդում են, թէ լորդ Լոգէսլէյը աշխատում է զաղտնի կերպով Սերբիայի, Բաղարիայի, Գունաթաւանի և Թիւրքիայի մէջ մերձաւոր յարաբերութիւններ կազմել, յետաւելով որ Աւստրիան ևս կը հաւանի այս ձեռնարկութիւնը:

— «Ноб» լրագիրը Սօֆիայից ստացել է հետեւեալ հեռագիրը: «Նրէկ և Բերկոյեան Ստամբուլովի նախագահութեամբ կայացաւ միմիտների խորհուրդը, որ տեղի մինչև կէս գիշեր: Խորհուրդում վճռուեցաւ, որ ընտրութիւնները լինին անպատճառ սեպտեմբերի 28-ին, իսկ տան ու չորս օրից ետոյ, նոր իշխան ընտրելու համար գումարել մեծ ազգային ժողովը»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գլադստօնի մասին մի անհղօտ Մօտ ժամանակներում Գլադստօնի բաւարական լեզու-Տեղերը քաղաքը այցելելու առթիւ, գերմանական մամուլը ի թիւս այլ պատմութիւնների, յիշում է նրա մասին և հետեւեալ անեկողօք: Սրանից մի քանի տարի առաջ Գլադստօնը մի քանի ընկերներով ճանապարհորդութեան արեց այստեղի լեռները: Մի անգ ճանապարհը սաստիկ նեղ էր, այնպէս որ կառքը դժուարութեամբ էր առաջ գնում: Յանկարծ ճանապարհի վերայ երեքեւս կովերի մի նախիր, առաջնորդութեամբ մի հակայամարմին ցուլի վերջին կանչեց ճանապարհի մէջ տեղը և երբ հովիւը մօտեցաւ, հետեւեալ նրան ճանապարհը նա սկսեց կատաղի կերպով շարժել եղջիւրները: Դժնապարհորդի դրութիւնը վատ էր: Այդ ժամանակ Գլադստօնը դուրս թաւաւորեց, մօտեցաւ կատաղի կենդանուն և ձգեց նրա զլին իւր վերաբերում: Գլադստօնը մնաց տեղի ու տեղը ստաւած, կանգնած և ճանապարհորդները անկանգ անցան նրա մօտով: Այն ժամանակ Գլադստօնը հանաքով աւսաց: Թէ նա ցուլի հետ միշտ այսպէս է վարվում (ցուլին անգլիերէն—bull են ասում) և երբ նա կամենում է զըսպել ջօն-Բուլին, նա միշտ բռնում է նրա եղջիւրները:

✱

Ջարմանալի կտակ: Քրիստիանիա քաղաքում մօտերումս մեռաւ Նիկօլօսն անունով մի փաստաբան, որը իւր բոլոր կարողութիւնը կտակեց ձեռք բերելու դպրոցական աշակերտների համար վերօսիպեղներ: Գրամադրելի մի մասի տոկոսով պիտի ուսուցի վարձուի, որը պիտի սովորեցնէ երկրաւորին մանաւ դիւստրպեղով ինքը Նէկօլօսնը շատ էր սիրում վերօսիպեղով ճանապարհորդել և իւր բոլոր զբօսանքները նա կատարում էր վերօսիպեղով: Նիկօլօսնի որդիքը այդ իրենց հայրական կտակը ապօրինի են համարում:

✱

Գատար անուամ: Գատարը, Ջարմանում եմ, թէ Բնչպէս կարենալ է, որ այդ մարդը այդքան մոռանայ իրեն, որ բաժակով ջուրը թափէ իւր կնոջ գլխին:

— Բայց դուք ճանաչում էք կնոջս: — Գթաղաղաբար դուրի եմ այդ պատուից: ասաց դատաւորը:

— Եթէ դուք ճանաչէիք նրան, այն ժամանակ անկասկած կատէիք ինձ: զարմանում եմ, թէ ինչու ամբողջ տակաւով ջուրը չթափեցի նրա գլխին:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ - ԳՐ»-Ի

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

23 Սեպտեմբեր

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Ներքին գործերի մինիստրը սեպտեմբերի 20-ի շրջաբերականով, ուղարկել է նահանգապետներին պալմաններ և հաշիւներ գրեւու համար նոր ձեւի թերթեր և գրքեր, որոնց սահմանել է գիւղական մշակներ վարձելու մասին 1886 թ. լուծիսի 12-ի օրէնքը:

Վարչականօկում խօլերան արագապէս պակասում է, պատճառը հիւանդների կատարելապէս առանձնացնելն է: Վերջին օրերում նորից ոչ ոք չհիւանդացաւ, մնացին միայն 12 հոգի առողջացողներ:

«С. Пет. Вѣд.» լրագիրը լսել է, որ համաձայն ֆինանսների մինիստրութեան մէջ եղած կօմիսիոնի եզրակացութեան, արտառահմանից բերած չուգունի մաքսը մտադրութիւն կալ 1872 թ. լուծի վարի 1-ից աւելացնել 25%:

ԺՈՒՐԻՍԵՎՈ. Երէկ Լօմ-Պալանկեւում բազմութիւ ժողով կայացաւ, որ պահանջում էր գիշանել Ռուսիայի ցանկութիւններին: Ժողովում կայացած վճռի մասին հաղորդեցին Սօֆիա բոլորական կառավարութեանը: Մուշկուկի բերդապահ զօրքի սպանների մեծամասնութիւնը հակուած է միախին գործելու Նումլայի բերդապահ զօրքի հետ:

Ռուշկուկի զօրքերի հրամանատար պ. Ֆիլովը, որ գտնվում է Մուսկուկուկի աղբեցութեան ներքոյ, ոչնչացնում է այդ տեսակ միտին գործելու կարելիութիւնը: ՎԵՆԵՍԱ. «Полит. Корресп.» լրագիրը, իւր ստացած տեղեկութիւններին նայելով հաւատացնում է, որ իշխան Ալէքսանդրը մշտապէս առանձնանում է մասնաւոր կեանք վարելու:

ՍՕՖԻԱ. Բոլորական կառավարութիւնը հրաժարուեցաւ կատարելու Կառլուրի պահանջները: Ընտրութիւնները կը սկսուին սեպտեմբերի 28-ից:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ

Ներք տաւական դրամաբէքը Լօնդօն 23¹/₃₂, 23³/₃₂ և 23¹/₃₂ Համբուրգ 195⁵/₈, 196¹/₈, 195³/₈ Պարիզ 243, 243³/₈, 243 Պոլսկիպերիւ 8 ռ. 53 կ. սակ. Մաքս. կուպոն. 165¹/₂ ռ. — սակ. Արծաթ . . . 1 ռ. 31 կ. գն. Բօրսային դիւ. 4¹/₄ և 6 % Պետակ. բանկի 5% տոմսեր. 1-ին շրջանի 100 ռ. — գն. 2-րդ » . . . 100 ռ. 12 սակ. 3-րդ » . . . 99 ռ. 62 կ. գն.

4-րդ » . . . 99 ռ. 62 կ. գն. 5-րդ » . . . 99 ռ. 62 սակ. 100 և 1000 արեւելեան փոխառութեան 5% տոմսեր 1-ին շրջանի 99 ռ. 62 կ. սակ. 2-րդ » . . . 99 ռ. 62 — սակ. 3-րդ » . . . 99 ռ. 62 — սակ.

Առաջին ներքին փոխառութեան 5% տանող գումարի տոմսեր . . . 241 ռ. — գն. » 2-րդ . . . 224³/₄ ռ. — գն. 5¹/₂% բենտեր 101³/₄ ռ. — սակ. Ոսկէ բենտ. 186 ռ. — սակ. Երկաթուղ. նոր բենտ 99 ռ. 62 կ. գն. Թիֆլիսի քաղաք. վարկի ընկեր. օրէկացիներ—86¹/₂ ռ. գն: Կայսերական բանկի 6-րդ փոխառութեան տոմսեր 99 ռ. 62 կ. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է:

23 Սեպտեմբեր.

ՎԼԱԳԻՎԱՍՏՕԿ. Կօրէպի մայրաքաղաքում և շրջակայքում օրական մօտ 400 հոգի մեռնում են խօլերայից:

ՍՕՖԻԱ. Երէկ երեկոյեան Կառլուրը հասաւ Օրխանի: Ժողովրդի կողմից պատգամաւորութիւնը «Կեցցէ Կայսրը, կեցցէ Բօլշարիսն» բացականչութիւններով դիմաւորեց նըբան: Պատգամաւորութիւնը գենեռալին յայտարարեց, որ ժողովուրդը վտառ է Խնամակալութեան հայրենասիրութեանը և թէ նա խնդրում է Թաւաւոր Կայսրին, որ Խնամակալութեան ընտրութիւնների համար որոշած ժամանակամիջոցի մասին համաձայնութիւն յայտնէ և պատմէ լեզափոխութեան մասնակից սպաններին: Գենեռալը հարց ու փորձ արեց բերքի առատութեան և հարկերի մասին. այնուհետեւ գենեռալը պատգամաւորութեանը, որով անկարելի է մեծ ժողովի բացումը, որովհետեւ դեռ ևս կանգիդատ չկալ—որի ընտրութիւնը կարեւոր է Ներսիսայից:

ՎԻԵՆՆԱ. Խօլերան անցաւ Սեզեդի, Ռենգորիա: Վերջի 24 ժամում անտեղ խօլերայից հիւանդացան 28 հոգի, իսկ մեռան 7 հոգի:

ՄԱԴԻՐԻԿ. Զինուորական ապըստամբութեան պարագլուխները, որ մահուան էին դատապարտուած, ներումն ստացան:

Խաղաղի հրատարակիչ

ՍՊԱՆԳԱՐ ՍՊԱՆԳԱՐԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պատու ունիմ յայտնելու, որ ընդունում եմ կարելու ամենայն տեսակ շորեր և սպիտակեղէններ, շատ արժան գնելով:

Մոլոն Թաղը (Большая Ериб. пер.):

Ավագովի տանը №22. Դանդուռովին:

(221) 1—1